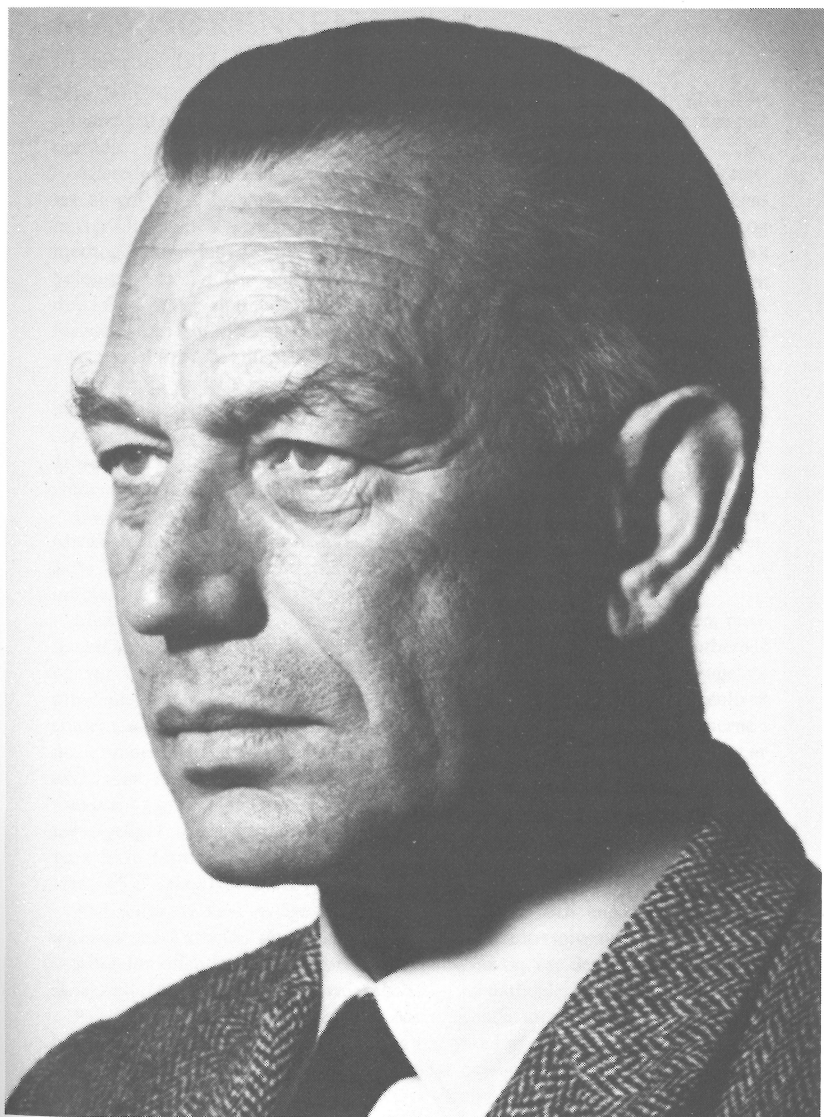

MAX SØRENSEN
19. februar 1913–11. oktober 1981

MAX SØRENSEN

19. februar 1913–11. oktober 1981

Max Sørensen kom til Aarhus Universitet i 1947, da han som 34-årig blev udnævnt til professor i retsvidenskab med arbejdsfelt inden for den offentlige rets område.

Allerede i sin studietid nærede Max Sørensen en levende interesse for folkeretten og gav bevis for sine videnskabelige evner, da han i 1934 besvarede Københavns Universitets prisopgave, om betingelserne for traktaters afslutning, og modtog guldmedalje for besvarelsen. Efter sin embedseksamen i 1938 blev Max Sørensen ansat i udenrigsministeriet, hvor han gjorde tjeneste dels herhjemme og dels i Bern og London indtil 1947. Sideløbende med arbejdet i udenrigsministeriet fortsatte han sit videnskabelige arbejde og erhvervede i 1946 den juridiske doktorgrad for afhandlingen »Les Sources du Droit International«.

Ved sin tiltrædelse af professoratet ved Aarhus Universitet i 1947 påtog Max Sørensen sig en omfattende undervisningsbyrde, idet han varetog undervisning og eksamen i de tre fag, statsforfatningsret, forvaltningsret og folkeret. I de følgende år skete der under hans ledelse først en langsom, senere – med det hastigt stigende studentertal – en hurtigere udvidelse af lærerstaben på området.

Da han i 1972 efter 25 års gerning ved Aarhus Universitet trak sig tilbage for at tiltræde stillingen som dommer i E.F.'s domstol, var der beskæftiget 12 heltidsansatte lærere ved Institut for offentlig ret, som han havde taget initiativet til at oprette i 1960.

Max Sørensens undervisning vil utvivlsomt af alle, der har deltaget i den, blive husket som højdepunkter i det juridiske studium. Han var altid uhyre velforberedt og var i stand til at foretage tilbundsgående analyser af svært tilgængelige problemer på en sådan måde, at metoden og tankegangen blev klar for enhver student, som arbejdede med stoffet. Samtidig placerede han enkeltproblemerne i den sammenhæng, hvor de hørte hjemme, således at overblikket bevarede. Det er utvivlsomt, at Max Sørensen gennem sin undervisning har præget sine studenter i usædvanlig grad. Hans forelæsninger var båret af tankens og sprogets klarhed, et ufravigeligt krav om saglighed og objektivitet, isprængt stilfærdig humor. Bag den ydre form fornemmede de studerende en, omend sjældent direkte formuleret, trang til at delagtiggøre dem i de høje menneskelige idealer han troede på.

Ved siden af sine øvrige opgaver tog Max Sørensen engageret del i det administrative arbejde, såvel på konsistorie- som fakultetsniveau. Han var leder af Institut for offentlig ret i de første opbygningsår og var den altid inspirerende igangsætter og vejleder for de videnskabelige medarbejdere ved instituttet.

Fra første færd optog spørgsmålet om samfundsvidenskabernes udvikling og betydning Max Sørensen levende og på baggrund af sin internationale erfaring anså han det som en mangel, at Political Science eller Statskundskab ikke eksisterede som en selvstændig akademisk disciplin her i landet. Allerede i 1949 fremsatte han et konkret forslag om et statskundskabsstudium. I de følgende år arbejdede han stærkt støttet af professor dr. phil. Troels Fink videre med disse tanker, som realiseredes ved oprettelsen af statskundskabsstudiet ved Aarhus

Universitet i 1958. I de første år varetog Max Sørensen undervisningen i faget International Organisation ved det nye studium og omfattede resten af sit liv dette studium med varm interesse.

Max Sørensen markerede sig tidligt som en selvstændig og original forsker og blev snart anerkendt som en af de mest fremragende inden for retsvidenskaben. I disputatsen »Les Sources du Droit International«, der i dag overalt anses som en klassiker i den folkeretlige litteratur, foretages en indgående analyse af retspraksis fra den mellemfolkelige domstol i Haag, som var oprettet i 1920. Problemet om folkerettens kilder hørte til de mest omdebatterede i den folkeretlige teori og problemet opfattedes traditionelt som normativt – man undersøgte med andre ord, hvilke synspunkter dommeren bør lægge til grund for sin afgørelse. Det afgørende nye var, at Max Sørensen konsekvent anvendte en analytisk – deskriptiv metode og lagde vægt på de faktorer, som domstolen faktisk fulgte i sin praksis.

I 1960 holdt Max Sørensen hovedforelæsningsrækken ved Academie de Droit International i Haag. Forelæsningerne, der er udgivet under titlen »Principes de Droit International Public« behandler alle folkerettens hovedproblemer og er i dag en højt værdsat grundlæggende fremstilling inden for den internationale ret. I begyndelsen af 1960'erne tog Carnegie Endowment for International Peace initiativet til udgivelsen af en stor moderne fremstilling af folkeretten. Max Sørensen blev udpeget som hovedredaktør og 12 fremtrædende folkeretsspecialister påtog sig at skrive de enkelte afsnit. Resultatet forelå i 1968 som »Manual of Public International Law« – et værk på næsten 1000 sider. Max Sørensen skrev kapitlet »Institutionalized International Co-operation in Economic, Social and Cultural Fields« og ydede desuden en enestående indsats med at tilrettelægge og koordinere det samlede arbejde, således at værket trods forfatternes forskelligheder fremtræder som en helhed, der i dag som lære- og håndbog er standardlæsning for enhver, der dyrker folkeretten.

Det vil føre for vidt på dette sted at omtale rækken af Max Sørensens bøger og mangfoldige afhandlinger om folkeretlige emner. Som en særlig gruppe af arbejder bør dog nævnes hans mange afhandlinger om den internationale beskyttelse af menneskerettigheder. På dette område var Max Sørensen anerkendt som en af vor tids største eksperter både på grund af sit praktiske arbejde og på grund af sine dybtgående analyser af vanskelige fortolkningsspørgsmål.

Selv om Max Sørensens videnskabelige hovedindsats har ligget på den internationale rets område, har han tillige skrevet vægtige afhandlinger om centrale problemer i dansk statsforfatningsret og forvaltningsret – i første række lærebogen »Statsforfatningsret« fra 1969. Det var naturligt, at han med sin faste tro på værdien og nødvendigheden af internationalt samarbejde særligt interesserede sig for en udvikling af dansk forfatningsret, som kunne udbygge mulighederne for dansk deltagelse i et sådant samarbejde. Han havde da også en væsentlig indflydelse på udformningen af bestemmelsen om suverænitetsafgivelse i § 20 i grundloven af 1953, som muliggjorde Danmarks tilslutning til internationale fællesskaber.

Den indsats Max Sørensen har ydet som forsker og universitetslærer er af en sådan standard og et sådant omfang, at den i sig selv måtte synes vanskelig at

overkomme. Sideløbende hermed påtog han sig imidlertid en række betydningsfulde offentlige opgaver, i årene fra 1956 til 1972 varetog han det tidskrævende hverv som udenrigsministeriets rådgiver i folkeret. Desuden deltog han i disse år som dansk repræsentant i en række internationale organer og konferencer, hvor han satte sit præg på talrige betydningsfulde afgørelser. Det var f.eks. tilfældet på F.N.'s havretskonferencer i 1958 og 1960, hvor han var chef for den danske delegation.

Dommergerningen ved en international domstol oplevede Max Sørensen første gang 1968-69, da han var udpeget som dommer ad hoc i den internationale domstol i Haag ved behandlingen af sagen om sokkelgrænsen i Nordsøen. Ved Danmarks tilslutning til E. F. var det naturligt, at Max Sørensen blev opfordret til og påtog sig det byrdefulde hverv som den første danske dommer i E.F.-domstolen i Luxembourg for perioden indtil 1979.

Blandt de mange internationale opgaver Max Sørensen beskæftigede sig med var vel arbejdet for beskyttelse af menneskerettigheder, som optog ham livet igennem, det han anså for mest betydningsfuldt inden for den internationale retsorden. Allerede i 1949 blev han udpeget til medlem for F.N.'s kommission for menneskerettigheder og var 1954-56 formand for underkommissionen for beskyttelse af mindretal. I 18 år fra 1955 var han dansk medlem af den europæiske menneskerettighedskommission i Strassbourg, heraf 5 år som kommissionens præsident og endelig var han fra 1980 til 81 dommer i den europæiske menneskerettighedsdomstol. Hans arbejde på dette område var på en gang præget af hans fundamentale tro på nødvendigheden af en international beskyttelse af det enkelte menneske over for statsmagten og en klar forståelse af, at udviklingen måtte ske inden for rammerne af de bestående internationale overenskomster. Gennem sit arbejde i menneskerettighedsorganisationerne har Max Sørensen øvet en indflydelse, som ikke overgås af nogen anden samtidig og hans indsats på dette område har sat sig blivende og markante spor.

Det er vanskeligt at fremhæve på hvilket område af det vidt spændende arbejdsfelt han beskæftigede sig med, Max Sørensen har ydet den mest skelsættende indsats. Alt hvad han beskæftigede sig med blev behandlet med grundighed og en næsten overmenneskelig flid og resultaterne af hans arbejde var altid af ubestridelig kvalitet.

Trods den anerkendelse og beundring Max Sørensen var genstand for, bevarede han sin dybe og ægte beskedenhed og accepterede kun sjældent de æresbevisninger, som blev ham tilbudt. Han glædede sig dog over udnævnelsen til æresdoktor ved universitetet i Kiel i 1964 og ikke mindst over den meddelelse, han modtog kort før sin død om udnævnelse til æresdoktor ved universitetet i Strasbourg, som han var nært knyttet til. Herhjemme modtog Max Sørensen Fortjenstmedaljen i guld, efter han var fratrådt som dommer i Luxembourg.

Den indsats, som Max Sørensen ydede, var sikkert kun mulig, fordi han havde evnen til at hente inspiration og nye kræfter fra mange kilder, ikke mindst gennem sin dybe og ægte glæde for naturen og alt levende. Det der imidlertid gennem alle årene betød mere end noget andet for ham, var ægteskabet med Ellen Max

Sørensen. Det aldrig svigtende grundlag for ham og hans indsats var deres fine, fortrolige fællesskab.

Max Sørensen nød en respekt og anerkendelse herhjemme og i udlandet, som kun sjældent bliver en dansk jurist til del. De, som har kendt ham, studenter og medarbejdere vil bevare erindringen om ham, ikke blot som den fremragende jurist, men tillige som et hjertevarmt menneske med høje idealer og en ukuelig tro på, at disse idealer kan virkeliggøres gennem en utrættelig arbejdsindsats. Max Sørensen gav gennem sit eget liv og virke det bedste eksempel.

Carl Aage Nørgaard